

АРХИВ

САМЕД ӘЛИЕВ

Б. * хавас *.

ملت لو سنترک

(بر مجلسی خردہ ملی تیاتر)

S O M E D - Q E R Q A R

Q E R Q A R

qitab xanah ^{یازان}

sahar Samaxi ^{حقویر}

قیمتی ۵ قنک

ایسده « غیرت شرکتی » مطبعه سنده چاپ اولوندی

۱۳۲۵ هجری || ۱۹۰۷ میلادی

С А М Е Д Ә Л І Е В
ملت لو سنلرک * хаво *
(برمجاسلی خردہ ملی تبار)

S E M E D A L L O F
Q E R Q A R
qitab xanah
Şahar Şamaxı

Samed və Əli Şavvag Əlijevlər
Домаш. Библиотека Сәмәд
№ 52
Кітапханасы

تفلیس ده « غیرت شرکتی » مطبعه سنده چاپ اولوندی

۱۳۲۵ هجری || ۱۹۰۷ میلادی

М. Ф. Ахундов админ
Азербайжан Республикасы
ҮМУМИ КИТАПХАНАСЫ

احوالات گيچور عسگر بگك منزلده

عسگر بك استولك اطرافده گزور و نوكر
صفى اوستولك اوستنه بوشقابلر و انواع مشروبات دوزور.

عسگر بك - صفى سن نيه مردروسه ديمديك كه
هميشه گوندرديگي چاخردن گوندرسون او بلميورميكه من
قرا كند چاخرندن سوای آيريسين خوشلاميورم .

صفى - آقا من ديدم اما يقين قرا كند چاخرى
قورتاروب ا گر خواهش ايلورسن آپاروم قايتاروم قرا
كند چاخرى گتوروم، غلط ايلور اوزيندهده اولماسه
اوزگه يردن آلسون ورسون .

عسگر بك - عبي يوخدر، قوی دورسون، بولارى
ويرم فريدون بگيله ولى بك ايچرلر، اولاره الله باخوبدر
هرنه زهرمار ورسك قارونلارينه دولدوراسيدرلر آنجق

ملت دوستلرک

كيفيت بر مجلسده

اهل مجلس:

۱ عسگر بك دعوا و كيلي

۲ فريدون بك اينژينر

۳ صفر بك مېشه بگي

۴ ولى بك طيب

۵ مرسل بك ساستچي

۶ صفى عسگر بگك نوكرى

۷ ايو صاحبي

نچه نفر متمدن اشخاص عسگر بگك قوناقلرى.

كيف گتورسون .

صفى - دوغرى بيورورسن آقا اشقابدهده بر اوج دورت بوتولمكه قرا كند چاخرى وار، سنك ايچون كفايت ايلر. برده آقا باغشلا عايب اولماسون سوروشماق بو قوناقلق نه دن اوتريدر ؟

عسكر بك - والله يلميورم نه طور ديوم كه باشه دوشهسن، بو گون يولداشلارمى قوناق چاغرمشم ايستيورك بر جمعيت بنا قوياق كه او جمعيت مسلمان جماعتنك هميشه قابقه گيمهسنه چاليشسون مثلا اشقولالار آچسون، پول يغوب قترالرك اوشاقلاريني بيوك اشقولالارده اوخوتسون و بيله بياه خير ايشلر گورسون، باشه دوشدك ؟

صفى - نيه دوشدم چوخ گوزل باشه دوشدوم الله سكا عمر و بوسون آقا. ايله، فقير فقرانك دعاسى سكا بسدر.

عسكر بك - تاخقلتي گلور، چيخ گور نهدر، ديهسن قوناقلار گلورلر (صفى چخور) بودر نچه ايلدر كه ملت فكرى منم اوره گمده بر بيوك داغ اولوب اما تنك اولوب كار گوره بلمه مشم ايندى اميدوارم كه بر بيله يولداشلك كومگيله منم باشمدهكى خياللر هاموسى وجوده گله (داخل اولورلار :

فريدون بك، ولى بك، صفر بك، مرسل بك و بر نچه ساير قوناقلار) بيورك بيوروك يا الله، پس نيه گيچ گلدنگز؟ فريدون سن كه ساعت بره وعده ويرمشون ايندى اوچك ياريسيدر .

فريدون بك - دوغريدن من وقتنده ايله ايودن چخشم اما يولدا آتنا يتروونا چيخدى قابقمه ديدى گرك منمبه گندهسن آرا كيلوفيك ماغازينه، علاجم كسلىدى گيتديم اورادان بر نچه اسكى اوسى دن آلوب منى يوكلىدى ديدى گرك

منی ایوه بر اوادیت ایله سن، نه قایروم من اولمیوم سن
اول، آننا پیتروونانک سوزینی یره سالماق اولار ؟ آپاروب
ایولرینه قویوب قایتمشم اودر که بر آز آیزدات ایلدیم.
عسکر بک - بلی سنک دامسقی قوالیرلگکه سوز یوخدر.

ولی بک - عسکر بک من سنی بر آ گلاقلی آدم ییلوردیم
دیهن سن هیچ بر زاده گرك دکل سن، اول، بر ییله آدم آیق
اوسته دوروب برینه اوتور دیمیورسن و برده بو فریدون
که بر ییله زجت چکوب یورولوب لازمدر که آننا پیتروونانک
ساغلقنه بونک بوغونک آتنه بر ترک آلتی اوراسن .

عسکر بک - منم دیمگیم نه لازمدر آچیق سفره
اوزی سیزی چاغرور. او که قالدی فریدونه او ایله
ناخالد که او گما تکلیف فلان لازم دکل، اوزی توکوب
اوزی ایچه چک .

فریدون بک - منم ناخاللیغیم سکا نهدن معلومدر .
عسکر بک - اوندن معلومدر که بودر نیچه وقتدر
بو آدم لر چالشور هیچ بری ایمدیه تک آتا پیتروونا
ایله آشنا اولای بیلمیوبلر. اما سن ستالانگه سالوب آشنا اولوبسن.

ضر بک - سیز اوله سگزر حضرات، من ایندیه دک
مین بش یوز مناطدن آرتیق آننا پیتروونانک یولنده یول
خرج ایلمشم گنه تانش اولای بیلیمه مشم اما بو ظالمک
بیلمیورم افسونی وار نهدر .

عسکر بک - آنک افسونی ایله همان من دین ناخا-
للقدر. حضرات، من اولوم قوری دانشقدن فائده یوخدر
بویورون زاقوسقادن زاددن ایلیون. فریدون یاخونومه کل،
سنی من اوز « دست خطمیله » دویوزدر اجاقام (قوناقلار
ا گله شورلر، فریدون بک ا گله شور عسکر بکک یاتده

عسگر بك عرق توكوب اوڭا وپرور و سايرى قوناقلار
 همچين ريومقالره عرق توكورار (بيور ايچ آنا
 يتروواناڭ ساغلقنه .

قوناقلار هاموسى - فريدون، آنا يتروواناڭ
 ساغلقنه (ايچورلر)

مرسل بك - الله سيزك دوستلغى محكم ايله سون (ايچور)

فريدون بك - ساغ اولون چوخ راضيم (ايچور)
 تھو... نه مردار عرقدر بو زقومی هارادن آلوسن آی
 عسگر، بر آنك شيشه سنى بورايه وير گوروم (باخور)
 اوخای! منم زهلم ايله پاپوفك عرقدن گيدير، بوده گيدوب
 پاپوف آلوب، نه بو داغلمش بازارده سمرنوف تاپلميور؟

مرسل بك - آ كشى ايچ گيتسون اويانه، سن نه
 آ گليورسن سمرنوف نهدر پاپوف نهدر، ايندى بو جماعته

اوزيڭى گوستورورسن؟

ولى بك - سيز اوله سگر جماعت، منم اوتوز بش
 ياشيم وار، بر دفعه عرق شيشه سنىگ اوستنى اوخومامشم
 نيلورسن قرداش، عرق عرقدر، ايچ گيتسون دردينك دالتجه.
 مسلمان نه آ گليور عرقينك يا چاخرك ياخشى سنى يىسنى،
 اليگه دوشدى ايچ كيفلن يا اسقاندال ايله يا يىخيل يات.
 (صفى سوب گتوروب قويور ايچى بوتواكده چاخر
 قويور عسگر بگك ياننه و مجلس قورتارونجه پى در پى
 خوراك و ميوه جات گتورور)

عسگر بك - حضرات بوشقابلا ريگىزى بر بر ويرك
 سوب توكيم (توكوب وپرور) زاقوسقا ايله قارنگى
 نوبورميك، صوگرا بر شى ييه بلمزسگر (قوناقلار شيرين
 بورلر)

مرسلبك - فریدون من اولوم بر نقل ایله گورك
آتا يتروونا ایله نه طور آشنا اولديك ؟

فریدون بك - نه بور جگدر، هر طور اولدیم اولدیم.

قوناقلار - فریدون من اولوم نقل ایله !

فریدون بك - آده بر یاخشی باقال آنك ساغلقه
چاخر ایچك دیوم (قوناقلار هاموسی شراب توکوپ
«آنا يترووناك ساغلقنه» ديهرك ایچوزلر) ایندی دیوم؛
سيزك هرگز بر نیجه قدر پول خرج ایدوبسگر اما هیچ
بریگزه آنگله آشنا اولماق ممکن اولمیوب اما من بو
بولده جمیع جملتانى اوج منات آلتی شاهى خرج ایلمشم
بر گون چوخ مردار بالچقلو هواده كوچهده گیدرد؛
گوردیم آنا يتروونا یوبقاسنك اتکینی یغوب اینه، ایستیا
کوچهك او طرفنه کیچسون. بر فایتونچی به یاناشوب دیدیم

قوچاقیم، نه ویروم فایتونیه شیدرتی او خانیمك بویریندن
اوتوب اونى یخاسن؟ فایتونچی اول قبول ایله مەدی صوگره
اونى اوج مناته راضی ایلدیم. گوزینه دوندیگیم فایتونى
تریدوب بونك بویریندن نه طور ایلیشدیردی ایسه تپسى.
اوسته گیتدی لیفك ایچنه، اوره گى گیتدی، اوساعت اوستى.
آلدیم، بر فایتون چاغروب ایچنه یخوب آپاردیم ایولرینه.
آنا آناسنه کیفیتى نقل ایله دیم، آز قلدیلر منى دوز کیمی.
یالیلار؛ بر آزدن صوگره آنا يترووناده آیلوب احوالاتى
بیلدی؛ او گوندن من اولمشم اونلارك ایولرینك محرمى .

ولى بك - آفرین فریدون، آفرین فریدون. حضرات!
فریدون بگك ساغلقه (شراب توکور) فریدون قارداتى
ساغ اول (ایچور) .

قوناقلار - فریدون ساغ اول (ایچورلر) .

عسكر بك - جماعت من سيزه ايكي اوج كلمه سوز
 .ديمك ايتيورم توقع ايليورم بيراكي دقيقه ظرافتي كناره
 قويوب قولاق آساسگر .

مرسل بك - بويور قولاق آسروق .

عسكر بك - من ايتيورم بريم بوگونكي يغونجاقيمرك
 .سيبي سيزه عرض ايليوم .

قوللار - قولاقمز سنده در بويور .

عسكر بك - (قالحوب آياقه) يولداشلرا او سوزلر
 كه من ايتيورم سيزه ديم سيزك ايچون بر نازه شي اول-
 بيلمز چونكه سيز هاموگر اهل علم، اهل سواد و قلم و
 تاريخدن باخبر شخصلرسگنر. سيزه معلوم در كه كيچمش
 زمانلرده كي يورور يا جماعتي في الجمه ظلماته غرق ايندى
 علمك ايشيقي . جميع مشرق زميني منور ايله مشدى . وظايفه اسلام

هر بر علمه دارا و صنايعدن باخبر ايندى . ياده كتورون
 خلفاي بنى عباسيه نى على الخصوص هارون الرشيد عصرنى
 ياده كتورك قاردووا خلفالرينك عصرينى اما ايندى او
 عصرلردن و كيچمش علملردن بر نشانه مسلمان آراسنده كور ميورك .
 يورويا علمى مسلمانك الندن غصب ايليوب و علم و صنعتك جهتنه دنيايه
 صاحبلك ايليور اما اسلام كور كور انه بارماقلارينى يره سورت
 سورت اوزينه راه نجات آختارورا بو بدبختلكك سيبي كيمدر
 او نه در؟ بو باره ده دانشماقي لازم بيلميورم آنجق اورمك
 يانور، چكر پاره نوره، گون ياشى نكسكاهى دوتور هر بر
 مسلمانك حالتنى ملاحظه ايلينده. هاموگزه معلومدر يولداشلك
 قديم هوللر، كه ايندى اونلاره الهانسيه طايفهسى ديورلر.
 يورويايه گلنده نه صفتده گلمشديلر: وحشى صفت، بى سرپا
 هرهسى بر جانهور دريسندن لباس كيمش، ابو عوضنده هر
 برى ير آلتنده بر قازمه قايروب اوراده وحشى حيوانه.

بکمی زنده کالوق ایدوردیلر، چراغ یا شمع بالمره تانیمازدیلر. او وعده مسلمان طائفه سنک بقدر مقدور ایولری واریدی و هیچ اولماسه ایولرینده بر پی سوزلری واریدی که اونگله ایولرینی ایشیق ایلوردیلر. ایندی او وحشی جماعت ایلکتیک ایشیق ایجاد ایلوب اونگله بارکاهه بگزر ایولرینی منور ایلورلر، بو کا باخنده گرنک مسلمانلار ایلکتیک ایشیقندن بر گوزل ایشیق اختراع ایده ایدیلر اما چه فایده ایندی بو جاهل طایفه نجه که سیزه عرض ایله دیم یولی ایتوروب آدم آختارور که آنک الذن دوتوب ظلما تندن ایشیق چبخاردا و بو یرده ده مملتک گوزی بز اینتلیکینت لرده در اوکا گوره من سیزه زحمت و یروب بورایه چاغر مشم که بز بوراده ملت ایچون، بر خیر ایش بناسی قویاق. منم خواهشم بودر که بز بر جمعت تأسیس ایلک و او جمعیتک آدنی «عوام آراسنده

سواد انتشار ایدن جمعیت « قویاخ و بو جمعیتک مراعی خورده اشقولالار آچماق، جماعت آراسنده اوجوز کتابلر پایلاماق، جور به جور نوعیه پوللار یغوب فقیر اوشاقلری بیوک اشقولالاره گوندرمک و سائر تأسیسات خیره بنا ایتمک اولسون. امید وارم که بورایه جمع اولان یولداشلر اتفاق ایدوب بو خیر ایشیق وجوده گلنگنه سبب اولاجاقلار. دو باره تکرار ایدورم: مملتک گوزی بزده در و بز که آدمزی ملت دوستلری قویمشوق آنک ایردلو گیتنگنه چالشماساق بر بیوک گناه ایله روک (ا گلشور)

قوناقلار - (ال اورورلار) بر اوو! بر اوو! ساغ اول عسگر! وار اول عسگر!

فریدون بک - حضرات، عسگر بگک ساغلقنه. ساغ اول عسگر، ساغ اول قرداشیم! هر کس بو خیر ایشدن بویون قاچورتسه

اوڭا مسلمان آدى قويماق اولماز. بو گوزل ايش چوخدان
لازمىدى اما بنوره قويان يوخدى . . . گنه ساغ اول (ايچور)
قوناقلار - ساق اول عسگر، ساق اول (ايچورلر)
صفر بك - (دورور اياقه النده شراب) حضرات !
ملت اسلام بو حالده بر يتيم حكمنده در و معلومدرکه يتيم ايچون
گرك قيوم اولسون اما نه او قيوم كه يتيمه خيانت ايده، خير، او
قيوم كه هميشه آنك دردينه آغليه: شادلق گونده شاد اولما
و غم گونده غمخوار. صد حيف كه اسلام قيوم لرنيك بو حالده
چوخيسى اوڭا خيانت كاردرلر. او آدم لره حقيقت اسلامك دردينه
واودينه يانورلار اولارى بارماقيه ساناماق ممكندر، من بو
شرابي آلمشم اله ايچرم و توقع ايلبورم سيزده ايچمسگر
او شخصلر ك ساغلقنه كه ، هميشه ملتنيك ترقيسنه و
قباق كينمكنه چاليشور و او جمله دن ايچيرم بريم صاحب

خانه عسگر بگك ساغلقنه . . . ياشا قرداشم ياشا (ايچور)
قوناقلار - بر اوو! بر اوو! ساغ اول عسگر (ايچورلر)
عسرك - (اياقه دورور) او صفتلريكه بو ساعت صفر بگكا
ويردى من اولارك هيچ بريسينه حاللگه اوزيمي لايق بيلمورم
چونكه مندن بو حاله ديك بر اويله عمل صادر اولميو بدر كه او عمله
گوره منم آديم ملت قيد كشي قويولسون. دوغريدر، ملت
غمي، ملتك گريده قالماقي هميشه بر اود اولوب منم اورگي
ياندورور و چوخده ايستورم ملتك دادنه گلوم اما باشارميورم
چونكه مثلدر: تك ال دن سس چخماز اما اميدوارم كه
سيزك كمي ملت دوستلرنك كومگيله منم تدبيرلريم عمله گله
آنجق سيزك بو يولده برلشمگيگر بر سرين صو اولوب
منم اوره گيمك اوديني سوندوره ييلور. سيزك كومگيگزه
هميشه اميد وار اولوب ايچرم سيزك هاموگرك ساغلقنه. الله
سيزي يولداشلقدن اسكوك ايله مهنسون (ايچور)

قوناقلار - (ال اورورلار) براوو! براوو!

فریدون بك - براوو عسكر! والله اولسكده اوزويگدن
اوپه جگم (سرمست قالحوب عسكر بگك بويننى قوجاقايوب
اوزيندن اوپور) قربان اولوم سنك كى غيرتلو
مسلمانه. بيه منم بو يتيم جانم سگنا قربان اولسون. يولداشلار،
عسكرك ساغلقنه! اورا!

عسكر بك - (فریدون بگى اوتوردور) فریدون!
اوتور يريگده، تاهى كفايتدر، من اولوم تاهى ايچمه .

فریدون بك - ايچميوم؟ باش اوسته، عسكر سنك
كى اوغليك ساغلقنه عمريك اولالى ايچهن گنه آزدر

عسكر بك - ياخشى ياخشى اوتور يريگده. ايمدى
يولداشلر، من ايستورم سزيله بريم بنا قويدوقمز جمعيتك
قانون نامهسى و اونك مداخل يوللارى باره سنده صحبت
ايليم. قانون نامهنى من اوزيم يازمشم نهاردن سوكره

اوخوروق اما مداخل يوللارى چوخ اولماقه گوره صحبت واجبدر

صفر بك - مداخل يولنك برينى من بو ساعت ديوم

فریدون بك - (يومورقين اوستوله اوروب قاخور)

صفر دور! منم توسديم وار، من دانشان يرده گرک هيچ

كسدن سس چخماسون، من ايچورم جميع ملت پرستلرک

ساغلقنه (صفي چاغورور) اي ملت پرست، ايدى سودا (صفي

ياخون گلور) سن ملت پرست سن يوخسه يوخ؟

صفي - نجه بك؟

فریدون بك - من مسلمانم يايوخ؟

صفي - بلى بك، مسلمانسن!

فریدون بك - سن گورسن كه من يخلوب اولورم

كومك ايليرسن يوخسه ايله مرسن؟

صفي - البته بورجمدر كومك ايليم.

فریدون بك - ووت زناجت، سن ملت پرست....
استوبای !

عسگریك - فریدون، من اولوم كل اوتور یرگده،
آكشی هیچ سنه چاخر ویرملو دكل: ایکی استکاندن
صوگره عقلك باشیگدان چیخور... صفر سوزوکی قورتار
صفر بك - یلی بر نچه یاخشی مداخل من گوستروم
اولا: قربان قویونلارینك دریسی، هر بر مسلمان ایلده کسکی
قربان قویونینك دریسینی بزیم جمعیته ویرسه اونك پوليله
نچه نچه اوشقولالار آچمق ونچه فقیری بیوك اوشقولالارده
اوخوتمق اولور... ایکمجیسی...

ولی بك - ایکمجیسی قویون من دیوم... ایکمجیسی
او مین بش یوز منات یانه قدر که آنا یتروونانك
یولنده خرج ایلدوبسن و هاموسیده که افسانه گیدوب، اونکله
سن اوچ اوشاقه تربیت ویره بیلرسن .

صفر بك - بو دانشقلرك بورایه نه دخلی وار، من
آنا یتروونانك یولنده جانمدنده گیچرم، بزملت صحبتی ایلوروك.

فریدون بك - (غیضناك قالمخوب) صفر بونه حرف
هدیاندن دانشورسن؟ سن یلورسن که آنا یتروونا منم
تانشیمدر واونك ناموسی بگا دوشره، آند اولسون اللهه باشگدن
الوب سنی یخارام یره، او قدر قارنگا تپك اورارام که
یش حال سنی یریگدن دورقوزه بیلمز .

صفر بك - کس سسگی ایتك بری، سن منم باشمدن
الوب یخاجاقسن؟ والله تپه که بر گولله اورارام بینك هوایه
داغلار (بودولقانك برین آتور فریدون بگه، بودولقا یره
دگوب داغلور، فریدون بك قالمخوب صفر بگی برچکلیور
هر ایکیسی یخولورلار یره. قوناقلار ایانغه دوروب ایستبورلر
اونلاری آرالاشدورسونلار)

ایو صاحبی - (داخل اولور) آسزه قربان اولوم.

ايويوم باشمه اوچدى؛ بونه اورها اوردر، نه قالماقدرد؟

صفى - مشهدى هيچ كوى ايلهمه كه ايشيك اوراسى
دگل بگلر اسلامى قباكه آپارورلار.

ايو صاحبى - آرحمتليگك اوغلى، نه سويليورسن
بوخسه سنده گيفلىسن، اسلامى قباكه آپارورلار ندر؟

صفى - سن بيله شيلرى باشه دوشه بيلمزسن، عوامسن
گيت ايويگه، گيت ايويگه (دالندن ايتيليور چيخاردور).
فريدون بك - (قالخوب) عسكر، سنك كه ايويگده
منى دوگديلر سن دينمك، تاهى بوندىن سوگره منم اياقم
سنك قابوگدن گيرمز، خداحافظ، (چخور)

ضرب بك - (عسكر بگه) سنك كه ايويگده منى آيثرات
ايلديلر تاهى بوندىن سوگره من سنى تانماق ايستميورم (چخور)

مرسال بك - بالام عسكر، صحبت يس مقامه مندى
تاهى بزده گيدهك، بر ايرى كون يغولوب صحبت اياروك

صفى، چيخ بر نچه فایتون چاغور (صفى چيخور) آخر
سن بو فريدونك خاصيتى بيله بيله اونى بورايه نيه
چاغورديك؟ سن بيلورسن كه او ايچنده آدمقندن چخور.
عسكر بك - خير اوندىن دگل او آتا يتروونا
سوزى ايشلرى خراب ايلهدى اما من اولوم انجيمون، يولداش
راسنده بيله اتفاقرلر چوخ اولار .

صفى - (داخل اولور) آقالار، بيورون فایتونلر حاضرديرلر.
مرسال بك - حالا كه خدا حافظ، انشالله بوگونلرده
دوباره صحبت ايلهروك .

عسكر بك - خدا حافظ (قوناقلاره بر بر ال و يرور)
سيز الله باغشليون، والله خجالتمدن يوزيگزه باخا بيلميورم
ولى بك - عيى بوخدر، خدا حافظ (قوناقلار
چخورلار و عسكر بگده داللار نجه)

صفى - (تك) بلى، اسلام قباكه گيتدى!!....